

Samenvattende nota hervorming secundair onderwijs

Studierichtingen verminderen of aanpassen volstaat niet

Een reeks luisterrondes met mensen uit het onderwijsveld, een reeks hoorzittingen met wetenschappers en verschillende gesprekken met vertegenwoordigers van onderwijskoepelorganisaties en sociale partners bewijzen de noodzaak aan een grondige hervorming! En net omdat ze ten gronde moet gebeuren, klinkt grote twijfel omtrent de haalbaarheid. Twijfel is evenwel geen optie. We moeten het geheel hervormen. Dat betekent dat we ruimer moeten kijken dan het secundair onderwijs, dat we meer moeten doen dan sleutelen aan de structuur en studiepakketten herschrijven. CD&V formuleerde een pakket aan randvoorwaarden. Een hervormingsvoorstel dat hieraan niet voldoet, zal niet op CD&V-steun kunnen rekenen.

Op een doordachte en gegronde wijze evolueren naar een secundair onderwijs van de 21ste eeuw, houdt logischerwijs in dat de sterke punten van het huidige secundair onderwijs overeind blijven, en dat op zwakke punten wordt versterkt.

Uit onze evaluatie blijkt dat dit in eerste instantie betekent dat werk moet worden gemaakt van een aantal randvoorwaarden. Pas dan kan een bijsturing van de opleidingsstructuur vorm krijgen. Elke hervorming die louter focust op een aanpassing van vakken en structuren, zal een maat voor niets blijken.

Een secundaire school van de 21ste eeuw ...

- hamert naast kennisverwerving, vooral op competentie-ontwikkeling;
- maakt naadloos deel uit van een ruimer leertraject in afstemming met de basisschool, het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt ;
- houdt niet op bij de schoolmuren;
- biedt een brede algemene basis om jongeren kritisch houvast te bieden in een steeds sneller ontwikkelende samenleving;
- beschikt over leerkrachten en directies met een hoge graad van professionalisering.

Het creëren van voldoende draagvlak bij leerkrachten, scholen, scholengemeenschappen, directies, CLB's, leerlingen en ouders zal de nodige aandacht vragen.

10 aanbevelingen

1. Het secundair onderwijs moet kinderen vormen tot competente jonge mensen. **Competentiegericht onderwijs** brengt kennis, vaardigheden en attituden bij in krachtige leeromgevingen en legt verbanden tussen de verschillende ontwikkelingsdomeinen. Om hiertoe te komen moeten **scholengemeenschappen worden versterkt. Ze krijgen de opdracht om op volgende domeinen een specifiek beleid te voeren:**
 - Professionalisering van leerkrachten
 - gelijke kansen- en zorgbeleid
 - schoolloopbaanbegeleiding op niveau van de leerling, de school en de scholengemeenschap (hoe evolueren naar een sterke eerste graadschool en campussen die alle niveaus van een bepaald interessedomein aanbieden?)
 - brede school: het ontwikkelen van een dynamisch netwerk
-

2. Er wordt **een debat ten gronde** gevoerd **over de algemene vorming** in het secundair onderwijs. Zowel de inhoud zelf, als de vertaling van die inhoud in vakken of modules moet hierin meegenomen worden. Enkel via dergelijke vorming kan het secundair onderwijs jongeren in staat stellen om op een verantwoorde, kritische, autonome en creatieve manier te laten participeren aan de samenleving. Alle leerlingen, of ze nu behoren tot het huidige ASO, TSO of BSO, moeten een degelijke algemene vorming genieten, ook als ze een praktijkgerichte opleiding volgen.
De inhoud van de algemene vorming zal bepalend zijn voor het profiel van de leerkrachten die we nodig hebben om deze vorming te geven. De lerarenopleiding wordt hierop afgestemd.
3. Jongeren moeten **voldoende voorbereid** worden op ofwel een intrede op de arbeidsmarkt, ofwel het hoger (beroeps)onderwijs. Dit vraagt een betere afstemming van alle studierichtingen. In overleg met VDAB en het hoger onderwijs moet een ernstige afstemmingsoefening gemaakt die leidt tot een betere voorbereiding van leerlingen op zowel de arbeidsmarkt als het hoger onderwijs. Deze oefening moet tevens leiden tot een sterke **reductie van het studieaanbod** in het secundair onderwijs. De vraag die voorligt is: welke specifieke competenties moeten leerlingen verworven hebben om te kunnen doorstromen naar de arbeidsmarkt of het hoger onderwijs? Welk studieaanbod moeten wij hiervoor inrichten en welke attesten en deelattesten kunnen in de toekomst uitgereikt worden. Ten slotte moet met een vernieuwd studieaanbod het landschap hertekend worden opdat een gelijke en voldoende regionale spreiding van het studieaanbod aanwezig is.
4. Alle kinderen moeten de beste onderwijskansen krijgen. Dat punt is vandaag nog niet bereikt. Om hiertoe te komen moeten leerkrachten zich versterken in het omgaan met de diversiteit binnen het onderwijs. Differentiatie moet een hefboom zijn om enerzijds sociale segregatie tegen te gaan en anderzijds voldoende uitdaging te bieden aan sterke leerlingen. Differentiatie in het aanbod en differentiatie in evaluatie moeten hand in hand gaan. Het probleem van de draagkracht van de individuele leraar kan worden opgevangen door andere vormen van lesgeven te introduceren, zoals co-teaching of team-teaching en peer-teaching.
5. Inzetten op **professionalisering** van leerkrachten, CLB-medewerkers, directies en schoolbesturen moet hoog op de agenda geplaatst worden. Zowel in de lerarenopleiding, de nascholing, als bij de pedagogische begeleiding moeten vormingstrajecten opgezet worden die volgende items behandelen:
 - op niveau van de leerling inzicht verwerven in de voorwaarden tot leren en ontwikkelen en er op een gepaste manier een antwoord op bieden,
 - omgaan met diversiteit en hierbij inzicht verwerven in eigen handelen en leren differentiëren,
 - competentieontwikkeland onderwijs organiseren,
 - het uitbouwen van een gelijke kansen- en zorgbeleid,
 - nieuwe organisatievormen binnen onderwijs,
 - een kwaliteitsvolle en continue schoolloopbaanbegeleiding

Leerkrachten starten vanuit een sterke basisopleiding. Leerkrachten moeten experts zijn in hun vak, zelfbewust, correct en reflexief in hun basishouding. Dat betekent dat de mate waarin het 'vakantie-*imago*' dat leeft over het onderwijs doorweegt in het keuzeprocess om al dan niet leerkracht te worden, gevoelig moet worden teruggedrongen.

Om als leerkracht een hoge professionaliteit te ontwikkelen en te behouden is continue en doorgedreven professionalisering een must. Leerkrachten moeten tevens kunnen rekenen op sterke scholen en sterke scholengemeenschappen waarin ook schooldirecties en schoolbesturen op een professionele manier te werk gaan.

Er worden meer middelen vrijgemaakt voor onderzoek en er wordt werk gemaakt van de vertaling van onderzoeksresultaten naar de klaspraktijk.

6. Het schoolteam moet inzetten op het creëren van **de voorwaarden tot leren** en aanspraak maken op de contextuele situatie van leerlingen. Schoolexterne partners worden daarbij gevraagd om mee

verantwoordelijkheid op te nemen. Zeker als het welbevinden en de gezonde emotionele basis van kinderen bedreigd is, hebben ouders een belangrijke rol te vervullen. Concreet betekent dit dat leerkrachten het welbevinden, de emotionele basis en de betrokkenheid van leerlingen op regelmatige tijdstippen en met valide en betrouwbare instrumenten meten. Op basis van meetresultaten wordt duidelijk bij welke leerlingen zich problemen stellen. Er kan korter op de bal worden gespeeld dan nu het geval is. Zo gaat geen tijd verloren om te remediëren en kunnen ingrijpendere vormen van hulpverlening vermeden worden.

7. **Inzake leerling- en schoolbegeleiding** wordt de rol van de CLB's, de pedagogische begeleidingsdiensten en de scholengemeenschappen duidelijker geformuleerd en op elkaar afgestemd. De welzijnsinstellingen die zich richten tot jongeren, VDAB en andere jongerenorganisaties, sport, cultuur en muziekverenigingen worden mee opgenomen in deze afstemmingsoefening. De secundaire school van de 21ste eeuw is een **brede school**, waar het leren van buiten naar binnen wordt gebracht.
8. De nieuwe secundaire school **bouwt verder op de basisschool**. Reeds in de derde graad basisonderwijs moet elk kind een onderwijsaanbod krijgen dat aansluit bij zijn specifieke noden. Geen vervroeging van de studiekeuze, maar een differentiatie op zowel didactisch, pedagogisch als inhoudelijk vlak, geënt op de talenten van elk kind. Ze **stemt haar studiepakketten ook af op het hoger onderwijs**.
9. De **onderwijsloopbaanbegeleiding** wordt uitgebouwd van in de kleuterschool en krijgt in het secundair onderwijs concreet vorm via een leerlingvolgsysteem, attesten en deelattesten. Leerlingen moeten in hun loopbaan continu evolueren. Stilstaan is geen optie! Ze worden actief geïnformeerd over welke keuzes voldoende kansen op de arbeidsmarkt bieden en welke niet.
10. De **architectuur van secundair onderwijs** wordt verbeterd. Het secundair onderwijs bestaat uit 3 graden. De eerste graad biedt inhoudelijk een brede algemene vorming aan op een continuüm van verschillende dimensies gaande van abstract tot zeer concreet, van algemeen tot specifiek, van transferabel tot ervaringsgericht. De eerste graad is algemeen vormend, verkennend en oriënterend. In de tweede graad maakt de leerling een keuze voor de juiste dimensie op het continuüm en voor een studiedomein dat het best bij de interesses en talenten past. Wij onderscheiden 5 studiedomeinen: taal en cultuur, kunst en creatie, mens en maatschappij, wetenschappen en techniek en economie. In de derde graad kiest een leerling voor de juiste dimensie op het continuüm en voor een specifiekere studierichting binnen het gekozen studiedomein.

Quote Kathleen Helsen

Ons onderwijs scoort internationaal nog steeds sterk. Wat goed is moet dus behouden blijven. Maar een hervorming van het secundair onderwijs is absoluut noodzakelijk willen we onze jongeren wapenen om succesvol te kunnen functioneren in de snel wijzigende maatschappelijke context. Een hervorming om de hervorming is echter geen optie. Het heeft wat geduurd, maar de minister lijkt nu eindelijk overtuigd dat louter sleutelen aan vakken en studierichtingen geen doel op zich kan zijn. Eerst moeten de nodige randvoorwaarden worden gecreëerd waarbij ...

- *Leerkrachten en directies ten volle worden betrokken bij de hervorming;*
- *Het basis-, secundair, hoger onderwijs en de arbeidsmarkt eindelijk op elkaar worden afgestemd;*
- *leerkrachten worden opgeleid en permanent ondersteund om de omschakeling naar competentiegericht onderwijs te maken;*
- *de leerlingbegeleiding wordt opgewaardeerd om succeskansen te vergroten;*
- ...

Wanneer deze elementen geen onderdeel uitmaken van het hervormingsplan van de minister, zal hij de steun van CD&V niet krijgen.
